

ХРИСТИЯНСЬКА СВОБОДА ТА МОРАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: БОГОСЛОВСЬКИЙ АНАЛІЗ ВИСЛОВУ АПОСТОЛА ПАВЛА «ВСЕ МЕНІ ДОЗВОЛЕНО, АЛЕ НЕ ВСЕ МЕНІ НА КОРИСТЬ...» (1 КОР. 6: 12) У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

CHRISTIAN FREEDOM AND MORAL RESPONSIBILITY: A THEOLOGICAL ANALYSIS OF THE APOSTLE PAUL'S STATEMENT "EVERYTHING IS PERMISSIBLE FOR ME, BUT NOT ALL THINGS ARE BENEFICIAL" (1 COR. 6: 12) IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY CHALLENGES

Вступ

Одним із фундаментальних викликів сучасного суспільства є осмислення природи свободи та її меж. У добу глобалізаційних процесів, цифрових трансформацій і соціально-політичних зрушень проблема відповідального використання свободи набуває особливої актуальності. Християнська антропологія, ґрунтована на біблійному Одкровенні, пропонує унікальний підхід до цього питання. Цей підхід подано в Посланні до коринтян, де апостол Павло формулює тезу: «Все мені дозволено, але не все мені на користь; все мені дозволе-

У статті здійснено богословський аналіз вислову апостола Павла «Все мені дозволено, але не все мені на користь...» (1 Кор. 6:12) у світлі концепції християнської свободи та моральної відповідальності. Розглянуто історико-біблійний контекст, патристичні тлумачення та можливості практичного застосування цього принципу в сучасному соціокультурному середовищі. Підкреслено, що свобода у Христі не є безмежною автономією, а передбачає орієнтацію на духовну користь і благо ближнього. Зроблено висновок про актуальність цього біблійного принципу у

* Кандидат наук із богослів'я, доцент, ректор та доцент кафедри Священного Писання Київської православної богословської академії.

** PhD in Theology, Associate Professor, Rector and Associate Professor of the Department of Holy Scripture of the Kyiv Orthodox Theological Academy.

но, але ніщо не повинно заволодіти мною» (1 Кор. 6:12).

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що християни у ХХІ ст. перебувають у середовищі культурного плюралізму та глобальних комунікацій, де моральні межі стають розмитими. Саме тому дослідження біблійного розуміння свободи в поєднанні з духовною користю є нагальною потребою як для академічного богослов'я, так і для практики християнського життя. Послання апостола Павла до коринтян написане в умовах, коли молода християнська громада жила в культурі, позначеній моральною розкутістю та релігійним синкретизмом. У Коринті поширеним було уявлення про особисту свободу, що межувало з моральною всюдозволеністю [Иванов В., 2002, с. 607].

Дехто з християн, звільнившись від обов'язкового виконання обрядових приписів Закону Мойсея, почав виправдовувати будь-яку поведінку, апелюючи до гасла «усе дозволено». Апостол Павло, цитуючи цей аргумент, відразу ж ставить обмеження: свобода не повинна вести до духовної шкоди. Критерієм оцінки будь-якої дії є не лише її законність чи соціальна прийнятність, але й духовна користь [Сорокин А., прот., 2006, с. 189–190].

У вченні апостола Павла свобода у Христі — це насамперед свобода від гріха, смерті та влади Закону як засобу спасіння (Рим. 8:2; Гал. 5:1) [Иванов В., 2002, с. 422]. Однак ця свобода не є самоціллю, вона зорієнтована на служіння Богові та

формуванні християнської етики в умовах глобалізації та культурного плюралізму.

Ключові слова: християнська свобода, моральна відповідальність, апостол Павло, духовна користь, християнська етика, 1 Кор. 6:12.

The article is devoted to the theological analysis of the principle of Christian freedom in the context of the Apostle Paul's statement "Everything is permissible for me, but not all things are beneficial" (1 Cor. 6:12) and its relevance to contemporary society. The author explores the biblical, historical, cultural, and patristic background of this statement, revealing that the Apostle Paul contrasts true freedom in Christ with the temptation of permissiveness and spiritual slavery. It is emphasised that Christian freedom is not unlimited personal autonomy, instead it requires moral responsibility, a focus on spiritual benefit, the good of one's neighbour, and service to God. Special attention is paid to the contemporary dimension of this issue. The author shows that in case of globalisation, digital transformation, cultural pluralism and legal relativism, freedom is often reduced to arbitrariness. Several examples of manifestations of this temptation are analysed: informational permissiveness, consumer culture, abuse of freedom of speech and entrepreneurial activity. In this context, the biblical principle of 'not all things are beneficial' is considered a universal criterion for moral discernment that remains relevant

ближнім (Гал. 5:13). Св. Йоан Золотоустий у тлумаченні цього місця зазначає: «Свобода дана нам не для того, щоб ми стали рабами пристрастей, а щоб ми були вільні від них» [Йоан Золотоустий, свт., с. 43–44]. Отже, будь-яку дію потрібно оцінювати не лише з позиції особистого бажання, але й з огляду на її духовні наслідки.

Основний виклад матеріалу

У богословській інтерпретації апостола Павла свобода є не лише юридичною чи політичною категорією, але насамперед духовною. Павло застерігає від редукації свободи до свавілля або анархії, наголошуючи на її телеологічному вимірі — спрямованості на благо (Гал. 5:13). Таким чином, апостольське розуміння свободи містить етичний критерій: не все, що можливе чи дозволене, є корисним і сприятливим для людини та спільноти.

«Все мені дозволено, але не все мені на користь; все мені дозволено, але ніщо не має володіти мною» (1 Кор. 6: 12) — цією фразою апостола Павла багато віруючих намагалися і намагаються обґрунтувати непотрібність різних обмежень, причому навіть встановлених Богом і рекомендованих самою Біблією. Так, наприклад, незрозумілим для них стає заклик не вживатися алкоголем або не вживати певну їжу. Мало того, в часи апостола Павла в Коринті були й такі, які застосовували принцип свободи навіть стосовно блуду [Іванов В., 2002, с. 624].

Коринт часів апостола Павла був унікальним містом, що входило до складу римських колоній у Греції. Коли Павло при-

in the 21st century.

A separate chapter is devoted to Ukrainian society, which, in the context of war and democratic reforms, is facing acute challenges in the area of freedom. Russian aggression, the spread of disinformation, political polarisation and corrupt practices expose the problem of using freedom without a focus on moral good. The author argues that Paul's principle is of particular importance for Ukraine, since true freedom lies not in arbitrariness, but in sacrificial service and solidarity.

The article concludes by outlining practical guidelines for embodying Christian freedom:

*fostering media literacy;
developing an ethical economy;
forming civic maturity;
the active mission of the Church in reminding people of the spiritual meaning of freedom.*

The author argues that the biblical understanding of freedom can become the foundation for rebuilding society after the war and its further development towards honesty, responsibility, and spiritual unity.

Thus, not only does the article reveal the theological essence of Christian freedom, but also offers its interpretation as a practical guide for contemporary man and society.

Keywords: *Christian freedom, moral responsibility, Apostle Paul, spiritual benefit, Christian ethics, 1 Cor. 6:12*

йшов з Афін до Коринту, ця частина Греції різко контрастувала з тією, яку він щойно покинув. Після давньої інтелектуальної столиці він опинився в новому місті, пронизаному духом матеріалізму, яке ще офіційно вважалося римським.

У той час місту не виповнилося і ста років, але воно вже було не меншим від Афін і продовжувало швидко зростати, оскільки розважливі греки, сирійці та євреї розуміли, що його розвиток сприятиме концентрації навколо цього перешийка всієї торгівлі Сходу і Заходу. Численні нащадки давніх купецьких родин, які втекли на острів Делос після того, як було зруйновано Коринф (146 р. до Р. Х.), тепер поверталися з грошима, аби вкласти їх у нові комерційні проекти [Райт Д., 2003, с. 391–392]. Не маючи ніякої іншої аристократії, крім багатіїв, і жодної іншої традиції, крім «роботи грошей», Коринт протягом одного століття перетворився в розсадник різних гріхів. Про спокуси Коринту і про ту ціну, яку доводилося платити за життя в цьому місті, чутка розходилася по всьому античному світі, а слово «коринтянин» сприймалося як «розпусник та грішник» [Сорокин А., с. 176–177].

Безумовно, апостол Павло писав свої поради коринтянам понад дві тисячі років тому, але вони не менш актуальні сьогодні для нашого християнського суспільства. У ХХІ ст. принцип «все мені дозволено, але не все мені на користь» набуває особливого значення у зв'язку з кількома чинниками:

- правовий плюралізм: те, що законно, не завжди морально;
- інформаційна перенасиченість: не вся інформація чи контент корисні для духовного розвитку;
- культура споживання: свобода вибору часто перетворюється на залежність;
- цифрові технології: соціальні мережі, онлайн-ігри та медіа, легка доступність до інформації, можуть як розвивати, так і руйнувати особистість.

Прикладом є свобода слова: вона є юридично гарантованою, але її використання для приниження інших чи поширення неправди не відповідає принципу користі для суспільства.

Сучасна Україна, перебуваючи в умовах війни, демократичних реформ та інтеграційних процесів із європейським співтовариством, гостро переживає питання реалізації свободи. З одного боку, суспільство отримало розширені можливості для самовираження, підприємництва, культурного та політичного розвитку. З іншого боку, ці можливості супроводжуються за-

грозами: поширенням дезінформації, мовою ненависті, корупційними практиками, зростанням залежностей від цифрових технологій тощо. У цьому контексті Павлова теза набуває особливої актуальності. Вона вказує на необхідність розрізнення між формально дозволеним і реально корисним для суспільного та особистого блага.

Апостольське застереження корелює із сучасними етичними концепціями відповідальної свободи, де ключовим є принцип ненанесення шкоди [Міл Джон Стюарт, 2003, с. 9–12] та орієнтація на спільне благо. У випадку українського суспільства це означає, що свобода слова не повинна переростати в маніпуляцію суспільною свідомістю; свобода економічної діяльності не може виправдовувати корупцію; культурна свобода має орієнтуватися на формування людської гідності, а не лише на епатаж чи провокацію.

Християнська перспектива для України

Українське суспільство часто опиняється перед спокусою легалізувати або толерувати явища, що формально відповідають демократичним принципам, але суперечать моральному добру та суспільному благу. Прикладом можуть бути надмірна політична поляризація, що підриває єдність під час війни, поширення корупційних практик під прикриттям «свободи підприємництва», інформаційна вседозволеність, яка, з одного боку, реалізує право на свободу слова, а з іншого — сприяє ворожій пропаганді та дезінформації.

У цих випадках християнський принцип вимагає не лише захисту свободи, а й розсудливого відбору того, що справді будує суспільство, а не руйнує його.

Російська агресія стала своєрідним «лакмусовим папірцем» для українського суспільства. Перед обличчям смертельної загрози народ об'єднався, виявивши, що справжня свобода — це не індивідуальна сваволя, а жертвне служіння. Тисячі українців добровільно обмежують власні права, часто жертвують життям, щоб інші могли жити у вільній країні. Таким чином, апостольський принцип «не все на користь» знаходить конкретне втілення у відмові від егоїзму задля спільного добра.

Утілення Павлового принципу християнської свободи для України може означати кілька стратегічних орієнтирів: етична економіка: розвиток бізнесу з урахуванням соціальної відповідальності та справедливості, а не лише прибутковості; інформаційна культура: виховання критичного мислення та медіа-

грамотності, щоб свобода слова не перетворювалася на зброю в руках агресора; громадянська зрілість: готовність ставити суспільне благо вище за особисті вигоди. Ну і, звичайно, церковна місія: Православна Церква України та інші християнські спільноти мають нагадувати суспільству, що свобода без морального критерію веде до хаосу, тоді як свобода, спрямована на добро, буде сильну націю.

Українська культура та ідентичність значною мірою сформовані на християнських засадах. Тому повернення до біблійних принципів відповідальної свободи може стати духовним ресурсом для розбудови суспільства. В умовах війни це означає уникнення внутрішньої дезінтеграції та формування солідарності. У перспективі післявоєнної відбудови — орієнтацію на чесність, відповідальність та пріоритет загального блага. На основі біблійного та святоотцівського розуміння цього вислову можна виокремити кілька практичних правил:

Запитувати себе: чи наближає мене ця дія до Бога?

Оцінювати вплив на ближніх: чи не стане мій вибір для когось спокусою?

Уникати залежностей: навіть нейтральні речі не повинні панувати над людиною.

Дбати про гармонію свободи та любові: справжня свобода узгоджується з любов'ю до Бога та ближніх.

Висновки

Вислів апостола Павла «Все мені дозволено, але не все мені на користь» має позачасове значення, оскільки поєднує у собі розуміння свободи як дару та водночас як виклику. Для сучасного українського суспільства це дороговказ у формуванні зрілої демократичної культури, де свобода не ототожнюється зі свавіллям, а слугує знаряддям для побудови справедливого, солідарного та духовно вкоріненого суспільства. У сучасному світі, де свобода часто сприймається як відсутність обмежень, контекст вчення апостола Павла про принцип християнської свободи спонукає суспільство повернутися до первісного сенсу свободи — свободи для добра, служіння і спасіння.

1. Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. Перше видання. УБТ. Київ, 1168 с.
2. Гатри Д. Введение в Новый Завет. СПб.: «Библия для всех», 1996. 800 с.
3. Міл Джон Стюарт. Про свободу: Есе / Пер. з англ. Київ: Основи, 2001. С. 7–24.
4. Іоан Золотоустий, свт. Повне зібрання творінь святителя Іоана Золотоустого в 12 томах. Т. X. Кн. 1 / Переклад українською мовою доктора

богослів'я протоієрея Михаїла Марусяка під редакцією Патріарха Філарета (Денисен-ка). Київ: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2012. 550 с.

5. Иванов А. В. Руководство к изучению Священного Писания Нового Завета. СПб.: «Воскресение, Лествица, Диоптра», 2002. 912 с.
6. Райт Д. Библейская археология / Перевод с английского А. А. Чеха под редакцией А. Б. Никитина. СПб.: «Библиополис», 2003. 456 с.
7. Сорокин А., прот. Христос и Церковь в Новом Завете. Введение в Священное Писание Нового Завета. Москва: Изд. Крутицкого подворья, 2006. 648 с.

-
1. Bibliia. Suchasnyi pereklad z davnoievreiskoi ta davnohretskoi mov. Pershe vydannia. UBT. Kyiv, 1168 s.
 2. Hatry D. Vvedenye v Novyi Zavet. SPb.: «Byblyia dlia vsekh», 1996. 800 s.
 3. Mil Dzhon Stiuart. Pro svobodu: Ese / Per. z anhl. Kyiv: Osnovy, 2001. S. 7–24.
 4. Ioan Zoloustyi, svt. Povne zibrannia tvorin sviatytelia Ioana Zoloustoho v 12 tomakh. T. Kh. Kn. 1 / Pereklad ukraïnskoiu movoiu doktora bohoslivia protoiereia Mykhaila Marusiaka pid redaktsiieiu Patriarkha Filareta (Denysen-ka). Kyiv: Vydavnychiy viddil Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy Kyivskoho Patriarkhatu, 2012. 550 s.
 5. Yvanov A. V. Rukovodstvo k yzucheniyu Sviashchennoho Pysanyia Novoho Zaveta. SPb.: «Voskresenye, Lestvytsa, Dyoptra», 2002. 912 s.
 6. Rait D. Bybleiskaia arkheolohyia / Perevod s anhlyiskoho A. A. Chekha pod redaktsyei A. B. Nykytyna. SPb.: «Byblyopolys», 2003. 456 s.
 7. Sorokyn A., prot. Khrystos y Tserkov v Novom Zavete. Vvedenye v Sviashchennoe Pysanye Novoho Zaveta. Moskva: Yzd. Krutytskoho podvoria, 2006. 648 s.